

19. Lastensuojelu¹⁾

Yleistä

Pääkaupungin lastensuojelutyön tärkeimpiä sodanjälkeisiä tehtäviä on ollut lähinnä sotavuosien lastensuojelutyölle aiheuttamien vaurioiden korjaaminen. Tässä tarkoituksessa pyrittiin jatkuvien ennakoivien lastensuojelutoimenpiteiden ohella turvaamaan riittävät ja tarkoituksenmukaiset sijoitusmahdollisuudet, korjaamaan laitosten ulkonaisia toimintamahdollisuuksia ja syventämään koko lastensuojelutyötä.

Vuonna 1953 voitiin todeta, ettei sijoitustoimintaa voitu vielä hoitaa läheskään tarkoituksenmukaisesti siksi, että varsinkin laitospaikkojen lisääntyminen kysyntää vastavaksi oli lautakunnasta riippumattomista syistä edistynyt odottamattoman hitaasti. Sen sijaan usein vanhoihin ja laitostarkoituksiin soveltumattomiin huviloihin perustetut kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset oli saatu jo ulkonaisesti tyydyttävään kuntoon, tosin suurin kustannuksin ja osittain hoitopaikkoja vähentäen, ja näin voitiin työtä näissä jatkaa ainakin toistaiseksi.

Lastensuojelutyön syventämispyrkimyksiä ajatellen voidaan vuosi 1953 merkitä muistiin lupauksia antavana. Lastensuojeluviraston henkilökuntaa voitiin ammattityövoiman osalta lisätä siten, että lastenhuollontarkastajalle saatiin lähinnä sijoitustoimintaa valvova ja ohjaava koulutettu apulainen. Virasto sai myös ensimmäisen oman lastenpsykiatrinsa, joka kuitenkin toistaiseksi joutui omistautumaan yksinomaan uudelle ongelmalaisten tarkkailulaitokselle. Tämän siirtyminen kaupungin haltuun voidaan niinkään liittää työn syventämistä tarkoittaviin myönteisiin kertomusvuoden tapahtumiin. Merkittävimpänä voitaneen kuitenkin pitää kaupunginvaltuuston päätöstä, jolla vuosia vireillä ollut, lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten hoito- ja kasvatushenkilökunnan pätevyyttä, ryhmittelyä ja palkkausta koskeva esitys lopulta hyväksyttiin. Päätöksen, joka toteutuu koko laajuudessaan vuoden 1954 alusta lukien, voidaan odottaa kohottavan tulevana vuosina monessa suhteessa edelleen vaikeuksissa työskentelevien kaupungin laitosten hoidollista ja kasvatuksellista tasoa ja siinä suhteessa antavan ehkä suuntaa koko maan lastensuojelutyölle.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Sosiaaliministeriön 5 p:nä marraskuuta 1951 vahvistaman Helsingin kaupungin sosiaaliohjesäännön mukaan lastensuojelulautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 7 muuta jäsentä sekä jaostoissa käsiteltäviä asioita varten tarpeellinen määrä lisäjäseniä, niin myös yhtä monta varajäsentä kuin lautakunnassa on jäseniä ja lisäjäseniä. Lisäjäseniä kuului lautakuntaan 4. Lautakunnan kokoonpano oli kertomusvuonna seuraava:

¹⁾ Eräät kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa.

Puheenjohtaja:

Manninen, S., toimittaja

Varapuheenjohtaja:

Päivänsalo, V. A., teologian tohtori

Muut jäsenet:

Ylppö, A., professori
 Bruun, E., ylikirjastonhoitaja
 Aaltolahti, E., rouva
 Suosalmi, M., rouva
 Westerlund, V. G., varatuomari
 Ikonen, A., arkistonhoitaja
 Ruohonen, R., sairaalatyöntekijä

Varajäsenet:

Heiniö, P., ylilääkäri
 Mickwitz, A.-M., kirjastoamanuenssi
 Lojander, I., rouva
 Penttinen, E., varanotaari
 Lindberg, P., varatuomari
 Välimaa, T., ompelija
 Karvinen, A., toimittaja
 Oksanen, T. N., opettaja
 Lahdensuu, S., lääketieteen tohtori

Lisäjäsenet:

Nuotio, S., sacr. min. kand.
 Jyrkänne, A., rouva
 Dahl, L., rouva
 Saltzman, K., kansakoulunjohtaja

Varalijäsenet:

Sinervo, A., Lastenlinnan johtaja
 Ristimäki, I., rouva
 Puhjo, S., rouva
 Aminoff, M., rouva

Lautakunnan jäsen M. Ohra-aho erosi ja hänen tilalleen tuli rouva E. Aaltolahti v. 1953 päättäneeksi toimikaudeksi.

Jaostojen puheenjohtajiksi, varapuheenjohtajiksi ja jäseniksi määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet:

Lastenhuoltojaosto:

Päivänsalo, V., puheenjohtaja
 Bruun, E., varapuheenjohtaja
 Jyrkänne, A.

Suojelukasvatusjaosto:

Westerlund, V. G., puheenjohtaja
 Ruohonen, R., varapuheenjohtaja
 Nuotio, S.

Äitiysavustus- ja perhelisäjaosto:

Ylppö, A., puheenjohtaja
 Suosalmi, M., varapuheenjohtaja
 Dahl, L.

Elatusapujaosto:

Ikonen, A., puheenjohtaja
 Aaltolahti, E., varapuheenjohtaja
 Saltzman, K.

Lastenhuoltolaitosten johtokuntien kokoonpano oli seuraava:

Lastenkotien johtokunta:

Päivänsalo, V., puheenjohtaja
 Bruun, E., varapuheenjohtaja

Koulukotien johtokunta:

Westerlund, V. G., puheenjohtaja
 Suosalmi, M., varapuheenjohtaja

Kolmantena jäsenenä kumpaankin johtokuntaan kuului ohjesäännön mukaan toimitusjohtaja A. E. Heiskanen. Hänen varamiehenään oli lastenkotien johtokunnassa lastenhuollontarkastaja M. Törnudd ja koulukotien johtokunnassa nuorisonhuoltaja K. Helasvuo.

Kaupunginhallituksen edustajana kaikissa edellä mainituissa päätösvaltaelimissä oli maisteri V. O. Järvinen.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa, jolloin pöytäkirjoihin merkittiin yhteensä 201 (edellisenä vuonna 230) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat, jotka eivät edellyttäneet erillistä lautakunnan päätöstä, merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjan samaan pykälään, asiakirjojen ollessa asianomaisessa kokouksessa nähtävinä.

Lastenkotien johtokunta piti 13 ja koulukotien johtokunta 10 kokousta vuoden aikana. Eri jaostojen toimintaa selostetaan tuonnempana asianomaisen toimiston kohdalla.

Ohjesäännön edellyttämä kaupungin kolmen sosiaalialan lautakunnan, nimittäin huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin uudessa vanhainkodissa. Läsnä oli 24 henkeä.

Lastensuojelulautakunnan käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat:

Metsäkummun tarkkailukodin toiminnan aloittaminen. Mannerheimin Lastensuojeluliitolta kaupungille hankitussa laitoksen huoneistossa jatkuivat korjaustyöt vielä kertomusvuoden tammikuun aikana. Laitoksen opettaja otettiin jo vuoden alusta järjestelytöihin, mutta toisia viranhaltijoita hieman myöhemmin. Lapset tulivat laitokseen 4. 2. 1953, jolloin laitoksen katsotaan aloittaneen toimintansa. Pätevän ja erikoistehtäviin sopivan henkilökunnan saaminen on tuottanut suuria vaikeuksia.

Laitosopettajien asema ja palkkaus. Lautakunta päätti¹⁾ esittää kansakoulujen johtokunnalle, että se ottaisi kysymyksen laitosopettajien palkkauksesta uudelleen käsiteltäväksi siinä mielessä, että laitosopettajien peruspalkka korotettaisiin 3 palkkaluokkaa tai että vastaavasti laitosopettajalle suoritettaisiin ohjesäännön 15 §:n 2. ja 3. kohdassa mainituista, varsinaiseen opetustyöhön kuulumattomista töistä erillistä palkkiota sekä että eläkesäännön määräyksiä tarkistettaessa laitosopettajat rinnastettaisiin apukoulujen opettajiin. Kaupunginvaltuusto teki asiassa myönteisen päätöksen, joka astui voimaan v. 1954.

Huoneistotilojen varaamisesityksiä. Kaupunginhallituksen kehoitettua lautakuntaa ilmoittamaan, mitä rakennuksia tai huoneistoja olisi varattava mm. lastensuojelun tarpeisiin, lautakunta päätti²⁾ esittää, että Pohjois-Haagan ja Maunulan asuntoalueilta, kummaltakin varattaisiin yksi 180—200 m² suuruinen huoneistotila nuorisokoteja varten. Edelleen lautakunta esitti³⁾, että Alppikatu 1:ssä vapautuvat kaksi huoneistoa kunnostettaisiin kouluikäisten ja jälkihuoltoisten turvattomien poikien huoltolaitokseksi. Samassa kokouksessa lautakunta teki⁴⁾ vielä esityksen kaupunginhallitukselle, että kiinteistötoimisto saisi tehtäväkseen hankkia lastensuojelulautakunnan tarpeisiin 100—150 m² käsittävän vuokrahuoneiston tai osakkeen pienten lasten 10—12-paikkaisen hoitolan perustamista varten.

Henkilökunnan jatkokoulutuksen tukeminen. Lautakunta on kertomusvuonna tehnyt päätöksiä laitosten hoitohenkilökunnan jatkokoulutuksen tukemiseksi. Niinpä päätettiin suorittaa⁵⁾ neljän viranhaltijan kurssimaksu Suomen Huoltotyöntekijäin Liiton luentopäiville 4—6. 4. 1953, suorittaa⁶⁾ 14 viranhaltijan puolesta kurssimaksu YK:n järjestämälle kasvatustopillisellet koulutuskurssille 4—16. 5., myöntää⁷⁾ neljälle Nukarin ja Kullatorpan lastenkotien hoitajalle 1—30. 9. väliseksi ajaksi virkalomaa ja osanottomaksu Vajaa-mielisten Keskusliiton järjestämään vajaamielishoitajakurssiin osanottoa varten sekä suorittaa⁸⁾ kolmen viranhaltijan puolesta heidän kurssi- ja matkakulunsa sosiaaliministeriön 24—31. 8. järjestämille koulukotien katsastajien ja hoitajien opintokursseille.

Vajaamielisten lasten sijoituskysymys. Yhäti vaikeutuvan vajaamielisten lasten sijoituskysymyksen vuoksi lautakunta päätti⁹⁾ esittää kaupunginhallitukselle, että se valitsisi kaupungin edustajat ja kutsuisi Helsingin Diakonissalaitoksen edustajia neuvotteluun siitä, millä tavoin diakonissalaitoksen vajaamielislaitosta voitaisiin laajentaa palvelemaan kaupungin yhäti lisääntyvää vajaamielisten lasten sijoitustarvetta. Kaupunginhallitus kehotti lastensuojelulautakuntaa itse ryhtymään neuvotteluun diakonissalaitoksen kanssa. Neuvottelut siirtyivät v:n 1954 puolelle.

Lasten sijoitustoiminta. Lautakunta päätti¹⁰⁾ osallistua Lastensuojelun Keskusliiton 9. 11. järjestämään neuvottelutilaisuuteen, jossa keskusteltiin lasten sijoitustoiminnassa esiintyvistä vaikeuksista ja suunniteltiin toiminnan tarkoituksenmukaista järjestämistä vastaisuudessa siten, että vapaaehtoista työvoimaa edelleenkin voitaisiin käyttää tarkoituksenmukaisesti hyväksi ottaen huomioon kuntien yhä lisääntyvä sijoitustarve ja tosiasia, että lastensuojelutyössäkin siirrytään yhä enemmän palkattuun ammattihenkilöstöön. Neuvottelu pani alulle asian perusteellisen selvityksen keskusliiton piirissä.

Nuorisokodin oppilaiden ansiotulojen käyttö. Lautakunta määritteli¹¹⁾ Reijolan nuorisokodin oppilaiden ansiotulojen käytön siten, että oppilas suorittaa ansioistaan laitokselle 200 mk vuorokaudelta korvauksena laitoksen hänelle tarjoamasta hoidosta ja loppu-

¹⁾ Lastens. lk. 17. 2. 26 §. — ²⁾ S:n 17. 2. 29 §. — ³⁾ S:n 28. 8. 146 §. — ⁴⁾ 28. 8. 150 §. — ⁵⁾ 17. 3. 67 §. — ⁶⁾ S:n 28. 4. 84 §. — ⁷⁾ S:n 14. 7. 132 §. — ⁸⁾ S:n 22. 9. 163 §. — ⁹⁾ S:n 27. 10. 165 §. — ¹⁰⁾ S:n 27. 10. 174 §. — ¹¹⁾ S:n 17. 3. 44 §.

ansio käytetään oppilaan vaatetus-, opetus- ja käyttömenoihin ja osa talletetaan säästöksi. Mikäli oppilaan ansiotulot eivät riitä edellä esitetyllä tavalla hoitomaksuihin, käytövaroiksi tai vaatetusmenoihin, oppilasta avustetaan lastensuojelumenoista.

Puutavaran myynti lastensuojelulautakunnan hallinnassa olevilta tiloilta. Lautakunta esitti ¹⁾ kaupunginhallitukselle, että se oikeuttaisi lastensuojelulautakunnan myymään sen hallinnassa olevilta tiloilta puutavaraa kaupungin metsätalousosaston kussakin tapauksessa määrittelemien rajoituksin ja hinnoin. Kaupunginhallitus suostui esitykseen ²⁾.

Bengtsårin tilan hallinnan siirto. Lautakunta esitti ³⁾ aikaisemmin tekemiinsä esityksiin viitaten, että Bengtsårin tilan hallinta siirrettäisiin kiinteistölautakunnalle, jonka tehtäväksi jäisi ehdotuksen laatiminen siitä, millä tavoin tilaa voitaisiin tarkoituksenmukaisesti käyttää lähinnä kaupungin sosiaalisiin tarpeisiin. Ratkaisu siirtyi vuoteen 1954.

Lastenhuoltolaitosten hoito- ja kasvatushenkilökunnan virkojen uudelleen järjestely ja palkkaus. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 22. 4. lastensuojelulautakunnan mainittua asiaa koskevan laajan esityksen. Päätöksen mukaan 1. 1. 1954 lähtien siirrettiin Sofianlehdon pikkulastenkodin virat Sofianlehdon vastaanottokodin viroiksi, lakkautettiin joukko vanhoja virkoja ja perustettiin uusia virkoja uusin pätevyysvaatimuksin ja palkkaeduin. Kokouksessaan lautakunta valitsi ⁴⁾ viranhaltijat uusiin virkoihin. Lisäksi lastenkotien ja koulukotien johtokunnat täyttivät eräitä alempipalkkaisia virkoja. Edellä mainittu kaupunginvaltuuston päätös tekee mahdolliseksi saada enemmän ja koulutettua hoito-henkilökuntaa lastenhuoltolaitosten palvelukseen.

Ryttylän koulukodin henkilökuntakysymyksen järjestely. Edellä mainitusta hoitohenkilökunnan järjestelykysymyksestä erillisinä lautakunta päätti ⁵⁾ Ryttylän koulukodin osalta esittää kaupunginhallitukselle, että yksi vakinainen opettajanvirka jätettäisiin 1. 8. lähtien toistaiseksi täyttämättä; että v:n 1954 talousarvioon saataisiin merkitä tp. kuraattorinvirka 34. palkkaluokan mukaisin palkkaeduin; että veistonopettajan, metallitöidenopettajan, metallitöiden apulaisopettajan ja konepuusepän virat lakkautettaisiin 31. 12.; että perustettaisiin 1. 1. 1954 lähtien metallitöiden ohjaajan 28. palkkaluokkaan kuuluva virka, johon siirrettäisiin nykyinen metallitöiden opettaja; että avoinna olevaan puusepänvirkaan saataisiin siirtää nykyinen konepuuseppä; että v:n 1954 talousarvioon saataisiin merkitä tp. liinavaatevarastonhoitaja-ompeijan virka 15. palkkaluokan mukaisin palkoin; että lämmittäjän 22. palkkaluokan vakinaiseen virkaan saataisiin siirtää nykyinen 21. palkkaluokkaan kuuluva lämmittäjä ja että yksi 16. palkkaluokkaan kuuluvista maataloustyöntekijän viroista lakkautettaisiin ja vapautuva viranhaltija saataisiin siirtää 21. palkkaluokkaan kuuluvaan lämmittäjän virkaan. Esitys hyväksyttiin.

Hoitohenkilökunnan ateriointi laitosten hoidokkien kanssa. Pitäen tärkeänä kasvatuksellisenä keinona, että laitoshenkilökunta ruokailee yhdessä hoidokkien kanssa, lautakunta päätti ⁶⁾, että työvuorossa olevan hoitohenkilökunnan on ruokailtava yhdessä laitoksen hoidokkien kanssa ja esitti kaupunginhallitukselle, ettei tällaisesta ruokailusta perittäisi maksua. Esityksen käsittely siirtyi seuraavaan vuoteen.

Lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten henkilökunnan sairaus- ja synnytysloma-anomuksia käsiteltiin yhteensä 183 (107).

Edellä mainittujen esitystensä lisäksi antoi lautakunta kaupunginhallituksen pyynnöstä kertomusvuonna 15 (18) eri lausuntoa, joista useimmat koskivat lasten- ja nuorisonhuoltoon anottuja avustusrahoja.

Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaisesti viiteen toimistoon seuraavasti:

1. Hallinnollinen toimisto, jonka tehtävänä oli valmistella lastensuojelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna täytäntöön kunnallisen lastensuojelun ja -huollon sekä muiden siihen liitettyjen huoltoalojen yleiset hallinto- ja talousasiat sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston johtajana sekä samalla koko lastensuojeluviraston toimitusjohtajana toimi hovioikeuden auskultantti A. E. Heiskanen.

¹⁾ Lastens. lk. 17. 3. 48 §. — ²⁾ S:n 19. 3. 812 §. — ³⁾ S:n 28. 4. 74 §. — ⁴⁾ S:n 24. 11. 187 §. — ⁵⁾ S:n 29. 5. 107 §. — ⁶⁾ S:n 15. 12. 195 §.

Toimistoon kuuluvina toimivat lääketieteen lisensiaatti P. Leisti lastensuojelulautakunnan lääkärinä ja lääketieteen lisensiaatti K. Leppo lastenpsykiatrina; lautakunnan sihteerinä oli sosionomi E. Stenholm.

2. Lastenhuoltotoimisto, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa. Toimiston tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 kappaleen a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuului lastensuojelulain VI luvun edellyttämä kasvattilasten valvonta, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten hoidon valvonta, nuorten kotiapulaisten valvonta, lisäksi kesäviriksyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevissa asioissa. Toimiston johtajana oli lastenhuollontarkastaja, filosofian maisteri M. Törnudd apunaan apulaislastenhuollontarkastaja, filosofian maisteri A. Hytönen.

3. Suojelukasvatustoimiston tehtävänä oli valmistella suojelukasvatustaostolle esitettäviksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, niin myös suorittaa ne tehtävät, jotka nuoria rikoksentekejiä koskevissa säännöksissä on lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston johtajana oli nuorisonhuoltaja, filosofian maisteri K. Helasvuo apunaan apulaisnuorisonhuoltaja, filosofian maisteri E. Frangén.

4. Elatusaputoimisto, jonka tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, kuin myös asianomaisen lapsen huoltajan tai huoltoviranomaisen pyynnöstä tapahtuva asumus- ja avioerolasten taloudellisten etujen valvonta. Toimiston päättävänä elimenä oli lautakunnan asettama elatusapujaosto. Toimistonjohtajana oli lastenvalvoja, varatuomari A. Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja, varatuomari E. Tynkkynen.

5. Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto, joka valmisteli perhelisälain ja äitiysavustuslain mukaiset asiat ao. jaostolle esitettäviksi ja jonka tehtävänä lisäksi oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä lautakunnalle määrättyt tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston hoitajana toimi rouva S. Hiisivaara-Mörk.

Kassa-, tili- ja perimisasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asia-miesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden alussa oli lastensuojelun palveluksessa 242 sääntöpalkkaisesti sekä 30 tilapäisesti palkattua ja 42 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 314 viranhaltijaa. Vastaavat luvut olivat vuoden päätyessä 230, 36, 40 ja 306. Henkilökunnasta oli vuoden alussa 62 sääntöpalkkaista ja 1 tilapäinen ja 1 työsuhteessa sekä vuoden päätyessä 58 sääntöpalkkaista, 7 tilapäistä ja 3 työsuhteessa olevaa lastensuojeluviraston sekä loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 41 677 kirjelmää (edellisenä vuonna 37 697). Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 340 (1 333), lastenhuoltotoimiston 12 513 (6 868), suojelukasvatustoimiston 5 263 (5 796), elatusaputoimiston 13 515 (15 420) sekä äitiysavustus- ja perhelisätoimiston 9 046 (8 280).

Lastenhuoltolaitokset

Kertomusvuonna olivat kaupungin omistuksessa seuraavat lastenhuoltolaitokset:

Sofianlehdon vastaanottokoti. Laitos käsittää 100-paikkaisen pikkulasten (A-), 35-paikkaisen leikki-ikäisten (B-) ja 52-paikkaisen kouluikäisten (C-) osastot. Viimeksi mainitussa on tilaa 28 pojalle ja 24 tytölle. Laitoksen johtajana toimi filosofian kandidaatti W. Erko apunaan 80 vakinaista ja 24 tilapäistä viranhaltijaa.

Metsäkummun tarkkailukoti. Laitos on 15 paikkaa käsittävä ns. ongelmalasten tarkkailukoti. Laitos aloitti toimintansa 4 p:nä helmikuuta. Laitoksen vs. johtajana toimivat ylikatsastaja M. Pitkänen vuoden alusta elokuun puoleen väliin ja sen jälkeen neiti E. Syrjäläinen. Lisäksi laitoksen henkilökuntaan kuuluivat opettaja, terapeutti ja 4 muuta viranhaltijaa. Lastensuojeluviraston alainen psykiatri on jatkuvasti työskennellyt laitoksessa.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena normaalilasten laitoksena Kotkankadun 14—16:ssa. Kodin johtajana oli terveyssisar M.-L. Kantele apunaan 7 muuta viranhaltijaa ja 2 muuta työntekijää.

Malmin lastenkoti oli tarkoitettu normaalilapsia varten ja sen paikkaluku oli 37. Kodin johtajana oli kasvattaja E. Hytönen apunaan 12 vakinaista ja 1 tilapäinen viranhaltija sekä 4 muuta työntekijää.

Toivolan oppilaskoti Pakilassa omine maatalouksineen oli tarkoitettu enintään 60 apukouluasteella olevalle turvattomalle lapselle. Laitoksessa toimi suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu. Oppilaskodin johtajana toimi opettaja V. Ilasmaa. Muuta henkilökuntaa oli 21 vakinaista ja 5 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 muuta työntekijää. Kaupunginvaltuusto muutti 22. 4. laitoksen nimen ylläolevaksi. Laitoksessa pääsivät syksyllä alkuun kauan odotetut koulurakennuksen rakennustyöt.

Reijolan nuorisokoti. Laitos toimi 18-paikkaisena jälkihuoltoa kaipaavien poikien hoitokotina. Pojat kävivät laitoksesta käsin työssä ja suorittivat vahvistetun maksun hoidostaan laitokselle. Laitoksen johtajana oli voimistelunopettaja L. Halonen ja hänen virkavapautensa aikana viransijaisena kesäkuun 1 p:stä sosionomi E. Mikonsaari. Lisäksi oli laitoksessa 2 muuta viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Kullatorpan lastenkodissa hitaasti kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaikäisten kehitystasolla olevia lapsia varten on 25 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola. Lisäksi oli laitoksen palveluksessa 10 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 1 muu työntekijä.

Nukarin lastenkoti syvemmin vajaamielisiä lapsia varten. Hoitopaikkoja oli laitoksessa 30. Kodin johtajana oli neiti R. Ojalainen apunaan 11 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 1 muu työntekijä. Laitokselle valmistuivat vuoden lopussa uudet talous- ja asuntorakennus sekä liiterirakennus.

Apulastentarha Aula. Laitos toimi 55-paikkaisena vajaamielisten lasten päivähoitokotina. Johtajana oli lastentarhanopettaja T. Särkijärvi. Lisäksi oli laitoksessa 8 muuta viranhaltijaa.

Lemmilän vastaanottokoti Ridasjärvellä. Laitos toimi 10-paikkaisena suojelukasvatuksellisten poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi kansakoulu. Laitoksen vt. johtajana toimi ylioppilas J. Aalto apunaan opettaja ja 3 tilapäistä viranhaltijaa.

Ryttylän koulukoti omine maataloineen, Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 64 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa kiinnitettiin erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana toimi kansakoulunopettaja M. E. Sutinen apunaan 30 vakinaista ja 4 tilapäistä viranhaltijaa.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maataloineen, Lohjan pitäjässä, oli tarkoitettu 26 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi opettaja H. Laaksonen apunaan 8 vakinaista ja 1 tilapäinen viranhaltija.

Ent. Bengtsärin koulukodin tila Bromarvin pitäjässä oli kertomusvuonna edelleenkin lautakunnan hallinnassa. Tilalla harjoitettiin maanviljelystä kaupungin laskuun, suoritettiin jatkuvasti viljelysmaiden perusparannuksia ja metsänraivauksia sekä tilalla olevien rakennusten kunnostamistöitä. Tilalla oli myös kertomusvuonna nuorisotyölautakunnan järjestämiä nuorison kesäleirejä.

Lastenhuoltolaitosten toiminta. Sen lisäksi, mitä muualla eri yhteyksissä on esitetty lastenhuoltolaitoksista, mainittakoon, että laitosten välittömästä johdosta vastasi asianomainen laitoksen johtaja. Laitosten yleisvalvonnan suoritti toimitusjohtaja. Kasvatuksellisesta valvonnasta huolehti lastenkotien ja Toivolan oppilaskodin osalta lastenhuollontarkastaja sekä koulukotien osalta nuorisonhuoltaja.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintaan kuuluvissa laitoksissa ollut, sillä verraten harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit voivat käydä vastaanottokodissa asuen kaupungin ruotsinkielistä kansakoulua. Opetuksen tarkastuksesta koulukodeissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujentarkastaja.

Terveystarkastukset laitoksissa hoiti lautakunnan lääkäri, lääketieteen lisen-siaatti P. Leisti. Kaupungin lastenpsykiatri teki kertomusvuonna tarkastusmatkoja lauta-kunnan alaisiin laitoksiin. Lasten terveydentilasta mainittakoon lautakunnan lääkärin kertomuksesta poimittuna seuraavaa:

Kertomusvuoden aikana lautakunnan alaisissa laitoksissa suoritettujen tarkastus-käyntien yhteydessä todettiin seuraavaa:

1. Yleinen terveydentila oli hyvä. Lukuunottamatta tavanmukaisia, etupäässä lieviä hengityselinkatarreja ja kertomusvuonna sattunutta influenssaepidemiaa sekä muutamia pienempiä kulkutautiepidemioita, sairaustapausten määrä pysyi pienenä. Tapaturmat ja loukkaantumiset olivat yleensä lieviä; eräs liikennetapaturma päättyi kuitenkin lapsen kuolemaan. Sofianlehdon pikkulastenostastolla sattuneet kuolemantapaukset johtuivat kaikki joko synnynnäisestä vajavaisuudesta tai keskosilla esiintyneestä keuhkokuu-meesta.

2. Ravinnon laadussa sekä siisteydessä ja puhtaanapidossa ei ilmennyt huomautta-misen syytä.

3. Lasten keskimääräinen painonlisäys oli normaali.

4. Helsingin ulkopuolella sijaitsevien laitosten lapset käytettiin sairaustapausten sat-tuessa paikkakunnan lääkärillä tai poliklinikalla ja tarvittaessa hoidettiin sairaalassa.

Eri sairaustapausten lukumäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Tautiryhmä	Sofianlehto A-os.	Sofianlehto B-C-os.	Metsäkumpu	Hyvönen	Maini	Toivola	Kullatorppa	Nukari	Lemmilä	Ryhtylä	Toivoniemi	Yhteensä
Hengityselinsairaudet ja influenssa	139	111	10	55	20	66	26	30	13	29	2	501
Ripuli	23	4	—	—	1	1	5	—	—	—	—	34
Angina	10	6	—	—	12	—	1	1	—	17	—	47
Korvatulehdus	24	6	—	4	2	6	1	1	1	—	—	45
Ihottumat	44	2	—	1	9	3	1	—	—	—	—	60
Ajokset	10	1	—	8	1	9	—	3	6	1	—	39
Silmätulehdukset	11	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	15
Keuhkokuume	13	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	16
Tapaturmat	1	5	—	1	3	7	2	1	—	14	1	35
Vihurirokko	—	6	—	—	—	3	12	—	—	8	—	29
Vesirokko	—	51	—	—	10	—	—	—	—	—	—	61
Sikotauti	—	20	—	—	2	15	—	—	—	—	—	37
Tuhkarokko	—	—	1	—	—	4	—	—	—	1	—	6
Tuli-rokko	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Tuberkuloosi	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Paratyfus	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Muita tauteja	—	3	—	2	—	—	4	—	—	—	—	9
Yhteensä	275	220	13	71	61	114	52	37	21	72	3	939

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin vuoden aikana 2 244 (2 453) lapsia koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei ole laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvatti-lapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Virka-avunpyynnöistä oli 129 (143) holhousasioita ja 120 (95) adoptioasioita sekä loput muita lasten koti-olojen selvittelyasioita koskevia. Adoptioasioista koski 33 (9) aviolapsia ja muut avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. Oman ryhmänsä muodostivat sosiaaliministeriön las-tensuojelutoimistolle annetut 14 (15) lausuntoa, jotka koskivat erinäisten helsinkiläisten luovuttamista ottolapsiksi Ruotsiin ja Tanskaan. Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt ja-kaantuivat ilmoituksen tekijän, ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 2 595 (2 327) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 1 936 (1 685) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nimittäin 1 207 (984) yksi-

tyisiin perheisiin ja 729 (701) yksityisiin lastenkoteihin. Kaikista huostassa olevista lapsista oli 226 (241) eli 8.7 % (10.4 %) ruotsinkielisiä ja 12 (9) eli 0.5 % (0.4 %) vieraskielisiä. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 929 (806) lasta ja poistettiin 810 (661) lasta, joten toimiston luetteloihin v. 1954 jäi 1 785 (1 666) lasta.

	0—1 v.		2—6 v.		7—15 v.		Yli 16 v.		Yhteensä		Kaikkiaan
	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	
<i>Ilmoituksen tekijä</i>											
Huoltoviranomainen	24	37	43	53	66	49	5	4	138	143	281
Terveystenhoitoviranomainen	49	48	41	31	20	21	1	—	111	100	211
Kouluviranomainen	—	—	2	4	19	15	—	—	21	19	40
Poliisiviranomainen	9	7	20	11	12	12	—	—	41	30	71
Holhousviranomainen	4	1	28	25	39	27	1	4	72	57	129
Muut viranomaiset	2	7	13	9	16	19	1	3	32	38	70
Lastensuojelujärjestöt	3	—	3	2	3	4	—	—	9	6	15
Lastensuojeluviraston virkailijat	6	13	23	21	26	28	1	1	56	63	119
Vanhemmat	138	136	129	155	146	124	2	3	415	418	833
Yksityiset henkilöt	34	50	89	70	114	105	6	7	243	232	475
Yhteensä	269	299	391	381	461	404	17	22	1 138	1 106	2 244
<i>Ilmoituksen syy</i>											
Lapsen:											
sairaus	17	24	10	10	5	8	1	1	33	43	76
vajaamielisyys	3	—	14	10	26	12	—	—	43	22	65
sielullinen poikkeavuus	—	—	3	4	23	5	—	—	26	9	35
raajarikkoisuus	—	1	—	—	3	—	—	—	3	1	4
koulunkäynnin laiminlyöminen	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2
Vanhempien:											
kuolema	4	1	4	7	38	46	4	3	50	57	107
sairaus	61	77	84	83	40	41	—	—	185	201	386
mielisairaus	5	3	12	4	15	12	—	—	32	19	51
ansiotyö	14	10	16	13	9	13	1	1	40	37	77
hoidon laiminlyönti	13	31	39	37	48	34	—	1	100	103	203
kasvatuskyvyn puute	2	6	13	16	32	22	2	1	49	45	94
hylkääminen	5	4	5	3	8	12	2	—	20	19	39
työhaluttomuus	3	3	3	1	—	—	—	—	6	4	10
huolimattomuus	6	11	6	5	6	2	—	—	18	18	36
juoppous	11	17	43	56	39	40	1	6	94	119	213
vankilassaolo	2	3	9	5	4	1	—	—	15	9	24
lapsen pahoitpitely	1	—	8	5	14	7	1	—	24	12	36
työn puute	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
asuntovaikkeudet	105	101	62	64	64	75	3	4	234	244	478
avio- tai asumusero	16	7	60	55	86	70	2	5	164	137	301
lapseen kohdist. siveellisyysrikos	—	—	—	3	—	3	—	—	—	6	6
Yhteensä	269	299	391	381	461	404	17	22	1 138	1 106	2 244
<i>Toimenpiteet</i>											
Varoitus	4	9	12	6	2	7	—	—	18	22	40
Suojeluvalvonta	1	1	3	2	8	4	—	—	12	7	19
Huostaanotto											
9 § 2 kapp. c-kohdan mukaan	31	48	41	38	29	28	—	—	101	114	215
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella	2	1	4	3	13	11	1	—	20	15	35
sopimuksen perusteella	74	78	84	71	80	49	2	—	240	198	438
vastoin vanhempien tahtoa	3	—	3	5	7	6	—	—	13	11	24
Lausunnot eri viranom.	7	4	44	36	59	38	2	5	112	83	195
Tilapäisiä kotikäyntejä	118	123	160	190	217	212	4	11	499	536	1 035
Muut toimenpiteet	21	16	21	20	30	27	4	2	76	65	141
Ei mitään toimenpiteitä	8	19	19	10	16	22	4	4	47	55	102
Yhteensä	269	299	391	381	461	404	17	22	1 138	1 106	2 244

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 98 (61) lasta 5 594 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 9 lasta, 2 370 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 18 (14) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 335 (326), yksityisissä hoitokodeissa 41 (45) lasta.

Näiden huoltoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot kaupungin lastenpsykiatrin ja koulupsykologien toimistoista, Malmin kasvatusneuvolasta, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiasastolta, Kulkutautisairaalan psykosomaattiselta osastolta ja Samfundet Folkhälsanin mentaalihygienisestä neuvolasta.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta yhdistelmästä:¹⁾

Sijoituspaikka	Lapsia									Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1952		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1954		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	P.	T.	P.	T.		P.	T.	P.	T.		
Aistiviallisten laitokset	1	—	—	—	1	—	—	—	—	172	172.0
Kaatumatautisten huoltolaitokset	2	1	—	—	3	1	—	1	1	1 026	342.0
Vajaamielisten laitokset	55	53	6	2	116	4	3	58	52	39 360	339.3
Heikkomielisten lasten lastenkodit	53	24	4	—	81	7	5	53	20	27 509	339.6
Ongelmalasten hoito- ja tarkkailukodit	—	—	20	7	27	8	4	12	2	3 822	141.6
Sairaalat	8	2	3	—	13	5	1	7	2	2 665	205.0
Tavalliset lastenkodit	71	56	19	16	162	15	13	70	57	45 960	283.7
Yksityisperheet Helsingissä	6	6	1	4	17	2	3	5	7	5 201	305.9
Yksityisperheet muualla	18	15	5	1	39	9	3	15	14	12 034	308.6
Yhteensä	214	157	58	30	459	51	32	221	155	137 749	300.1

Kaikista vajaakykyisistä lapsista oli syvemmin vajaamielisiä 189 (180), heikkomielisiä 172 (189) ja muuten poikkeavia 98 (63).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 92 (103) syvemmin vajaamielisiä, 93 (113) heikkomielisiä ja 58 (24) muuten poikkeavia.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin lastenkodeissa v:n 1953 aikana selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianlehdon vastaanotto- koti			Kullatorpan lastenkoti	Malmin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Toivolan oppilaskoti	Hyvösen lastenkoti	Reijolan nuorisokoti	Metsäkummun tarkkailukoti	Yhteensä
	Osasto										
	A	B	C								
V:sta 1952 hoitoon jääneitä	116	35	31	27	37	33	73	33	22	—	407
V. 1953 hoitoon otettuja	234	139	115	5	44	6	10	21	18	31	623
Yhteensä	350	174	146	32	81	39	83	54	40	31	1 030
Näistä:											
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen sijoitettiin:											
yksityishoitoon	53	27	17	—	11	—	—	8	—	4	120
toiseen lastenkotiin	35	46	42	1	5	—	5	4	1	1	140
sairaalaan	3	1	1	—	—	—	1	—	1	1	8
b) Toimiston hoidosta poistettuina luovutettiin:											
vanhempainsa hoitoon	108	66	44	1	21	1	4	8	2	11	266
toiseen maksuttomaan hoitoon	16	1	3	—	2	—	2	1	4	—	29
toisen kunnan hoitoon	9	4	1	—	—	—	—	—	—	—	14
muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	5
kuoli	8	—	—	—	—	1	—	—	—	—	9
poistettiin muista syistä	—	—	2	—	—	—	2	2	16	—	22
Poistettuja yhteensä	232	145	110	2	40	6	14	23	24	17	613
V:een 1954 jääneitä	118	29	36	30	41	33	69	31	16	14	417

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska hänet on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen, ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

Yksityishoitoon sijoitetut lapset. Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1953 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 11 lapseen, Helsinkiin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 13 lapseen, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 8 lapseen ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 17 lapseen nähden.

	Yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perheisiin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:sta 1952 hoitoon jääneitä	228	131	247	548	1 154
V. 1953 hoitoon otettuja	281	89	129	283	782
Yhteensä	509	220	376	831	1 936
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	15	4	4	25	48
siirrettiin kunnan lastenkotiin	26	14	10	26	76
siirrettiin yksityisiin lastenkoteihin	39	21	3	8	71
siirrettiin sairaalaan	9	—	5	2	16
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin työhuolto-osastolle	—	—	—	—	—
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	1	—	1	1	3
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	167	37	35	86	325
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	—	2	1	6	9
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	1	—	1	2
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	17	4	15	23	59
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	—	4	19	19	42
poistettiin muista syistä	—	4	7	3	14
kuoli	7	—	—	3	10
Poistettuja yhteensä	281	91	100	203	675
V:een 1954 jääneitä	228	129	276	628	1 261

Yksityishoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisen luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveyssisaret, kun taas maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin lastenhuollontarkastaja apulaisineen suoritti kertomusvuoden aikana tarkastuskäyntejä maaseudulle.

Kaikki kouluikäiset lapset saivat käydä kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi lautakunta valmisti 26:lle (23) kansakoulukurssin suorittaneelle lapselle tilaisuuden saada taipumustensa mukaista opillista tai ammatillista jatko-opetusta käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 1 295 334 mk (991 093), josta saatiin sosiaaliministeriöltä 254 500 (337 200) mk:n korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 548 (446). Näistä erosi 203 (115) ja uusia sijoitettiin 283 (217), joten vuoden päättyessä maaseudulle sijoitettujen lukumäärä oli 628 (548).

Palkattuja asiamiehiä lautakunnalla oli Helsingin maalaiskunnassa, Espoossa, Kirkkonummella, Vihdissä, Tuusulassa, Lohjalla, Nurmijärvellä, Sipoossa, Hyvinkäällä, Mäntälässä, Nummella, Somerolla, Nurmossa, Jokioissa, Kiikalassa ja Pusulassa.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista

vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 700 mk:sta ylöspäin kuukaudelta. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin myönnettyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat lapset, lukumäärältään 1 936, aikaisemmin mainitut koulutuskustannukset huomioon ottaen maksamaan yhteensä 94 038 300 mk (76 979 833) eli keskimäärin 48 573 mk (45 685) vuodessa kutakin lasta kohden lukuunottamatta sitä osuutta, joka saatiin maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin.

Suojeluvalvonta. Suojeluvalvontaan jäi edelliseltä vuodeltä 51 (21) lasta. Vuoden aikana poistettiin valvonnasta 13 (6) lasta ja valvontaan määrättiin uusina tapauksina 43 (36) lasta, joten v:een 1954 jäi 71 (51) valvottavaa.

Aviottomien lasten valvonta. Aviottomien lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 3 747 (3 706) aviotonta lasta toimiston valvonnassa. Lasten jakautuminen sijoituspaikan ym. mukaisesti selviää taulukko-osastosta.

Kasvattilapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tuli lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueillaan olevien kasvatti- eli sellaisten lasten hoitoa ja kasvatusta, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä olivat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisina oli kertomusvuonna yhteensä 481 (530) kasvattilasta, joista poikia 204 (249) ja tyttöjä 277 (281). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 215 (210) ja aviolapsia 266 (320).

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Jälkihuolto. Yksityisiin hoitokoteihin sijoitetut lapset eivät yleensä ole kaivanneet jälkivalvontaa, koska asianomaiset kasvattajat huolehtivat hyvin heistä. Jotkut maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat laitoksissa hoidetut alaikäiset. Edelliseltä vuodeltä jäi jälkivalvontaan 9 (9) lasta. Kertomusvuonna määrättiin valvontaan 7 lasta ja poistettiin 3, joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 13 (9). Toivolan oppilaskodin entisiä hoidokkeja valvottiin laitoksesta käsin.

Nuoret kotiapulaiset. Kotiapulaislain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana valvon taan 4 (4) nuorta kotiapulaista ja poistettiin luetteloista 5 (17). Edelliseltä vuodeltä jäi valvontaan 6 (19), joten v:lle 1954 siirtyi 5 (6) valvottavaa nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirikistystoiminta. Tarjotakseen varattomienkin perheiden lapsille mahdollisuuden päästä kesäksi maalle lastensuojeluvirasto jakoi rautatielippuja 15 vuotta nuoremmille lapsille ja aivan pienten lasten saattajille. Näin jaettiin lippuja kaikkiaan 436 (429), joista 275 (276) lapsille ja 161 (153) saattajille. Edelleen hankittiin sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei ollut sukulaisia tai tuttavvia, jotka olisivat ottaneet lapset hoitoonsa ilman maksua, vanhempien avustuksella maksuttomia ja maksullisia kesäkoteja 443 (362), jolloin lastenhuoltojaosto tarpeen mukaan välitti hoitomaksut. Eräissä tapauksissa lapset saivat olla koko kesän maalla, muuten oli oleskelu lyhyempiaikaista. Ennen lasten maalle lähettämistä toimitettiin terveystarkastus. Useimmat lapset tutki lautakunnan lääkäri joko lastensuojeluvirastossa tai omalla vastaanotollaan.

Kustannukset edellä mainituista matkalipuista nousivat 444 057 (415 460) ja koko kesävirikistystoiminnasta 6 030 836 mk:aan.

Kokoukset. Lastenhuoltojaosto piti 16 (15) kokousta. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli 1 922 (1 531).

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 1 140 (1 054), jotka ilmoitusten tekijäin, ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittäytyivät seuraavasti:

	Alle 16 v.		16—17 v.		Kaikkiaan		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Yht.
<i>Ilmoituksen tekijä</i>							
Kouluviranomainen	63	27	—	1	63	28	91
Poliisi- ja oikeusviranomainen	559	49	154	48	713	97	810
Huoltoviranomainen	8	4	5	6	13	10	23
Lastensuojeluviranomainen	14	13	5	5	19	18	37
Yksityinen henkilö	80	27	28	44	108	71	179
V. 1953 saapuneita ilmoituksia yhteensä	724	120	192	104	916	224	1 140
<i>Ilmoituksen syy</i>							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	1	—	—	—	1	—	1
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	48	15	—	—	48	15	63
Lsl. 8 § 2 mom.:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelymättä	542	42	11	6	553	48	601
Syyttäjä jättänyt syyttämättä, LNR § 2	2	1	—	—	2	1	3
Oikeus jättänyt tuomitsematta, LNR § 3	26	2	14	8	40	10	50
Ehdollinen tuomio	8	3	27	3	35	6	41
Irtolaistapainen elämä	55	41	32	58	87	99	186
Tavattu juopuneena	15	1	99	4	114	5	119
Muu syy	27	15	9	25	36	40	76
V. 1953 saapuneita ilmoituksia yhteensä	724	120	192	104	916	224	1 140
V:sta 1952 jäljellä olevia ilmoituksia ...	134	23	38	25	172	48	220
Kaikkiaan	858	143	230	129	1 088	272	1 360
<i>Toimenpiteet</i>							
Osaston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	273	22	69	11	342	33	375
Lsl. 9 § 2 mom. c-kohta	10	4	3	—	13	4	17
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta:							
Toimitettu kotikuntaansa	19	4	7	12	26	16	42
Toimitetty lääkärin hoitoon	8	2	—	1	8	3	11
Muu toimenpide	6	—	—	—	6	—	6
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	67	28	17	17	84	45	129
Lsl. 9 § 1 mom.	3	3	—	—	3	3	6
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, sopimuksen nojalla	30	6	9	7	39	13	52
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, lsltk:n päätöksen nojalla	6	2	4	5	10	7	17
Nuorisonhuoltajan toimenpide tai ei mitään toimenpidettä	272	58	92	64	364	122	486
V. 1953 käsitellyt ilmoituksia yhteensä	694	129	201	117	895	246	1 141
V:een 1954 jääneitä ilmoituksia	164	14	29	12	193	26	219
Kaikkiaan	858	143	230	129	1 088	272	1 360

Ilmoitukset koskivat 969 lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16 vuotiaita poikia oli 604 ja tyttöjä 110 sekä 16—17 vuotiaita poikia 163 ja tyttöjä 92.

Tutkimuksen yhteydessä pyydettiin psykiatrilääkärin lausuntoja kaupungin lastenpsykiatrin toimistosta, kansakoulujen kasvatustuolasta, Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen järjestön mentaalihygienisestä tuolasta, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosaston lääkäritä ja Auroran sairaalan psykosomaattiselta osastolta, minkä lisäksi eräitä hoidokkeja ohjattiin psykiatrilääkärin yksityisvastaanotolle. Työnvälitystoimiston ammatinvalintapsykologilta pyydettiin niinkään lausuntoja, minkä lisäksi ammatinvalintapsykologi suoritti soveltuvuustutkimuksia Ryttylän koulukodissa.

Lastenhuoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin lastenhuoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1952	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 1954	Kaikkiaan	Keskimäärin hoidokkia kohden
Lemmilän vastaanottokoti	10	52	62	48	14	4 043	65.2
Ryttylän koulukoti	51	36	87	24	63	19 962	229.4
Toivoniemen koulukoti	17	19	36	22	14	5 543	154.0
Sofianlehto C	—	16	16	15	1	306	19.1
Reijolan nuorisokoti	—	4	4	2	2	365	91.3
Yhteensä	1) 78	1) 127	1) 205	111	94	30 219	147.4

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 207 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 111 poikaa ja 27 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 51 poikaa ja 18 tyttöä. Huoltopäiviä oli 44 344.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 10 lasta yhteensä 739 päivää; 3 poikaa ja 5 tyttöä oli sitäpaitsi ollut jossain muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 2 tyttöä.

Pysyvissä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojausvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	Lastensuojeluviranomainen	Yksityinen henkilö	Lastensuojeluviranomainen	Yksityinen henkilö			
Jäljellä v:sta 1952	224	27	57	10	248	70	318
V. 1953 valvontaan tulleita	124	4	33	3	119	45	164
Yhteensä	348	31	90	13	367	115	482
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	41	5	13	—	39	20	59
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	37	9	9	1	41	15	56
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	30	4	5	2	36	5	41
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	6	2	1	—	7	2	9
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	6	—	1	—	6	1	7
V:een 1954 jääneitä	228	11	61	10	238	72	310
Yhteensä	348	31	90	13	367	115	482

Ansioitotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 62 alaikäiselle henkilölle.

Jälkihuolto. Laitoksista poistettujen tyttöjen jälkihuoltoa varten oli suojelukasvatus-toimistossa edelleen sosiaaliministeriön palkkaama naispuolinen työntekijä. Poikien jälkihuollon hoitivat toimiston huoltotarkastajat.

Alaikäiset lainrikkijat. Suojelukasvatustoimiston puolesta hoiti nuorista rikosten tekijöistä annetun lain määräämät tehtävät Vankeusyhdistyksen ylläpitämä nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti henkilötutkinnot Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneinä rangaistavan teon tehneistä, syytteeseen asetetuista ja huolehti

1) Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

nuorisonhuoltajan tarkastuksen alaisena ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksenteiki-
jien valvonnan järjestelystä sekä, milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 vuotiaana tehnyt
rikoksensa, lastensuojelulain määräämistä lautakunnan edustuksesta oikeudessa. Poliisi-
kuulusteluissa oli läsnä suojelukasvatustoimiston edustaja.

Eräät yksityiset kansalaiset toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien tai si-
veellisesti hairahtuneiden alaikäisten valvojina. Näille maksettiin palkkiota 700 mk kuu-
kaudessa valvottavaa kohden. Samasta määrärahasta myönnettiin tilapäisiä avustuksia
harrastusvälineiden hankkimiseen valvottaville tunnustukseksi hyvästä käytöksestä.

Nuorisorikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin
kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henki-
löistä:

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita	485	38	523
15—17- »	188	37	225
18—20- »	254	86	340
Yhteensä	927	161	1 088

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin v. 1953 irtolaistapaisen elämän takia 55
alle 18-vuotiasta henkilöä, joista poikia 27 ja tyttöjä 28. Pidätyksiä saman henkilön uusiin-
tuneet pidätykset mukaanluettuina oli 51, joista 27 poikia ja 24 tyttöä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin
pidättämistä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 109, joista 105 poikia ja 4 tyt-
töjä koskevia, ja pidätettynä oli 97 eri henkilöä, joista 94 poikia ja 3 tyttöä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15 vuotiaana
rikoksensa tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksen-
tekijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista
15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi,
osan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteitten varaan tai ehdollisesti tuo-
mittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huol-
lettaviksi tulivat edelleen kaikki edellä mainitut irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut
tai juopuneena pidätetyt, lukuunottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huol-
lettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennenkuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa
mainittuihin tilastoihin.

Kokoukset. Suojelukasvatusjaosto piti vuoden aikana 17 kokousta.

Elatusaputoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan elatusaputoimiston tärkeimpinä tehtä-
vinä olivat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tiedusteleminen ja luetteloiminen,
elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen
sekä elatusmaksujen periminen, sekä elokuun 20 p:nä 1948 lapsen elatusavun turvaamises-
tä eräissä tapauksissa annetun lain perusteella asumus- ja avioerolasten elatusavun tur-
vaamisesta aiheutuvat toimenpiteet. Kertomusvuonna tehtiin lastenvalvojan toimesta
sopimuksia edellä mainitun lain piiriin kuuluvissa tapauksissa sekä myös 114 tapauksessa
hankittiin oikeuden päätös lasten elatuksesta, mutta pääasiallisin toiminta kohdistui kui-
tenkin elatusapujen perimiseen eri tavoin, viime kädessä toimittamalla laiminlyöjät työ-
laitokseen maksamaan työllään lastensa elatusta. Uusia työlaitosesityksiä tehtiin läänin-
hallitukselle elatusavun laiminlyömisestä asumus- ja avioerolasten kohdalta 308 sekä
avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kohdalta 106 tapauksessa. Lääninhallituksen
pätös saatiin edellisistä yhteensä 208 tapauksessa sekä lisäksi v:lta 1952 kertomusvuoteen
siirtyneissä 194 tapauksessa. Aviolaisten elatusavun maksamisen laiminlyöjiä oli lasten-
valvojan luetteloissa kertomusvuoden lopussa 1 742.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen avioliiton ulkopuolella
syntyneiden lasten luku oli seuraava:

V:sta 1952 jäljellä olevia	3 135	Luettelosta poistettuja	536
Uusia hoidokkeja	612	V:een 1954 jääneitä	3 211

Seuraavat yhdistelmät valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Siviilisäätty:	Äitejä	Elatus- velvollisia	Ikä, vuotta	Äitejä	Elatus- velvollisia
Naimattomia	2 736	1 392	—15	2	1
Leskiä ja laillisesti eronneita	389	253	16—19	336	102
Naineita	68	727	20—24	1 014	633
Tietoja puuttuu	18	839	25—29	816	621
			30—34	569	445
Yhteensä	3 211	3 211	35—39	362	315
			40—49	101	274
			50—	—	76
			Tietoja puuttuu	11	744
				—	—
			Yhteensä	3 211	3 211

Ammatti:	Äitejä	Elatus- velvollisia
Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	84	220
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	34	123
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	217	156
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	616	258
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	887	933
Muita työntekijöitä	179	377
Merimiehiä ja kalastajia	2	123
Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palvelus- kuntaa	142	246
Yksityisiä palvelijoita	662	—
Muun elinkeinon harjoittajia	34	7
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	354	768
Yhteensä	3 211	3 211

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoitoa valvoivat lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajat ja lastenneuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään neljä kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lasten katsottiin olevan sairaanhoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Huoltotarkastajien ja lastenneuvolain hoitajien tiedonantojen mukaan lasten hoitotilat olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai:	%	Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai:	%
Hyvän hoidon	82.1	Hyvän hoidon	87.1
Suhteellisen hyvän hoidon	16.8	Suhteellisen hyvän hoidon	12.9
Epätyydyttävän hoidon	1.1	Epätyydyttävän hoidon	—
Äidin koti oli:		Kasvatusäidin koti oli:	
Hyvässä kunnossa	69.5	Hyvässä kunnossa	74.5
Suhteellisen hyvässä kunnossa	27.1	Suhteellisen hyvässä kunnossa	23.3
Epätyydyttävässä kunnossa	3.4	Epätyydyttävässä kunnossa	2.2

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1953 aikana 18, joista kuollessaan 14 oli sairaalassa, 3 lastenkodissa ja 1 kotona.

Kuoleman syy:		Kuoleman syy:	
Anemia	1	Leikkauksen jälkitila	1
Keskosia	3	Ruokatorven leikkaus	1
Keuhkokatarri	1	Synnytyksen yhteydessä	3
Keuhkokuume.....	5	Sydänvika	1
Kurkkutorvenkatarri	1	Vesipää	1
		Yhteensä	18

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti tavallisesti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määräästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä ja lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 163 tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten korotuksia 26.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 19 ja uusia haasteita otettiin 257. Koska näistä 32 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja kun 32 juttua sovittiin sekä 14 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 198 elatusapukannetta. Jutuista voittiin 169, hävittiin 17 riittämättömien todistusten vuoksi ja 12 tapauksessa oli oikeudenkäynnistä toistaiseksi luovuttava joko siksi, että lapsen äiti kieltäytyi antamasta selvitykseen tarpeellista lisätietoa tai muusta jutun käsittelyn aikana ilmenneestä erityisestä syystä, jolloin hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatusapuasioissa 329 ja aviolapsia koskevassa asiassa 114 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille virka-apua lastenvalvojen toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virkaavunpyyntöjen kokonaismäärä oli 482.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot	Aviolas- ten puolesta, mk	Aviottomien lasten puolesta, mk	Yhteensä, mk
Siirto v:sta 1952			
Lastenvalvojan säästötilin, postisiirtotilin ja kassan saldo			1 333 842
Valvottujen säästötilien saldo.....	488 150	9 250 756	9 738 906
Lapsille perityt elatusmaksut	40 376 656	29 834 432	70 211 088
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	1 435 217	6 187 810	7 623 027
Yksityisiltä perityt tilapäisten avustusten korvaukset			34 850
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	420 500	580 459	1 000 959
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	142 830	363 387	506 217
Korkotuloja joulukuun 31 p:nä 1953	26 800	614 472	641 272
Lastenvalvojan säästötilin ja postisiirtotilin korko ..			55 926
		Yhteensä	91 146 087
Menot			
Huoltajille suoritettavat lastenhoitokorvaukset	40 143 586	28 396 701	68 540 287
Kaupungille suoritettavat hoitomaksun korvaukset	1 435 217	6 187 810	7 623 027
Kaupungille suoritettavat oikeuskulujen korvaukset ...	2 652	23 643	26 295
Kaupungille suoritettavat tilapäisavustusten korvaukset			14 250
Oikeuskuluihin käytetty	560 678	920 203	1 480 881
Myönnettyt tilap. raha-avustukset			20 600
Kaupungille maksettu lastenvalvojan säästötilin ja postisiirtotilin korko			55 926

Siirto v:een 1954

Lastenvalvojan säästötilin, postisiirtotilin ja kassan

saldo			1 146 526
Valvottujen säästötilien saldo	485 530	11 752 765	12 238 295
		Yhteensä	91 146 087

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin asianomaisten äitien suostumuksella 78 avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Kertomusvuonna lähetettiin toimistosta kirjeitä 13 515 ja otettiin vastaan 4 953 kirjettä.

Lastensuojelulautakunnan elatusapujaosto piti kertomusvuonna 14 kokousta.

Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto

Äitiysavustukset. Vuoden 1953 aikana oli äitiysavustus- ja perhelisäjaostolla 24 (edellisenä vuonna 23) kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 6 196 (6 064) äitiysavustusanomusta. Anomuksista hyväksyttiin 5 966 (5 879) ja hylättiin 230 (185). Hylkäyspäätöksistä valitti 75 anojaa sosiaaliministeriöön. Äitiysavustuksen määrä oli 4 500 mk syntynyttä lasta kohden ja myönnettiin se 5 650 sellaiselle anojalle, jotka olivat käyneet lääkärin, kättilön tai äitiysneuvolan tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä ja noudattaneet tällöin saamiaan ohjeita sekä 250 anojalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn tämän ehdon laiminlyöntiin.

Äitiysavustuksen hakijoista oli 5 804 (5 651) naimisissa olevaa ja 392 (413) naimatonta. Harkinnalla myönnettyistä 250 tapauksesta oli 51 naimatonta ja hylätyistä 230 tapauksesta oli naimattomia 64.

Anomuksia ottivat vastaan lastensuojeluviraston lisäksi äitiysneuvolat, joita on nykyään yli 30. Lastensuojeluvirastoon jätettiin 2 235 (2 106) ja neuvoloihin 3 961 (3 958) anomusta.

Äitiysavustuslain edellyttämä ensimmäinen tarkastus oli tapahtunut seuraavasti:

IV	raskauskuukaudessa tai sitä ennen	5 650	tapauksessa
V	»	256	»
VI	»	122	»
VII	»	72	»
VIII	»	39	»
IX	»	22	»
X	»	7	»
	ei lainkaan ennen synnytt. tarkastettu	28	»
		Yhteensä	6 196 tapauksessa

Vuoden 1953 loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yht. 27 234 000 (29 174 400) mk. Luontoisavustuksia annettiin 11 596 500 mk:n (14 913 900) arvosta. Luontoisavustukset olivat 4 500 mk:n hintaisia lastenvaatteita ja -hoitovälineitä sisältäviä pakkauksia.

Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Perhelisät. Vuoden aikana käsiteltiin kaikkiaan 1 865 (1 904) perhelisähakemusta, joista 29 oli kokouksessa kahteen kertaan. Hakijoista oli 433 (461) leskeä ja 127 (124) työkyvyttömiä, joille perhelisä myönnettiin jo toisesta lapsesta lähtien. Hakemuksista hylättiin 74 (97), joista 52 (66) tapauksessa veroäyrien määrä huomattavasti ylitti ylimmän sallitun rajan ja 22 (31) tapauksessa hylättiin hakemukset muista syistä. Hylkäyspäätöksistä valitti 6 hakijaa sosiaaliministeriöön. Verotettavan tulon yläraja oli v. 1953 toimitetun taksoituksen perusteella IV kalleusryhmässä 2-lapsisella perheellä 2 500, 3-lapsisella 3 000, 4-lapsisella 3 700, 5-lapsisella 4 440, 6-lapsisella 5 180 äyriä jne. Perhelisää saaneilla 1 762 (1 783) perheellä oli lisäksi oikeutettuja lapsia yhteensä 7 083 (7 091), joista 6 936 (6 943) alle 16-vuotista ja 148 (147) sellaista 16 vuotta täyttänyttä, mutta alle 20-vuotiasta, jotka huomioitiin perhelisää myönnettäessä sen takia, että he jatkoivat kou-

lunkäyntiään tai opintojaan sekä 2 (1) sellaista 16 vuotta täyttänyttä lasta, jotka huomioitiin työkyvyttömyyden takia.

Perhelisää saaneista perheistä oli 267 (261) sellaisia, joille jaosto myönsi perhelisän harkinnan perusteella, vaikka maksuunpantujen veroäyrien määrä ylitti valtioneuvoston vahvistaman määrän. Perhelisän määrä oli edelleenkin 4 000 mk perhelisään oikeutettua lasta kohden.

Lapsiluvun perusteella jakaantuivat perhelisäperheet seuraavasti:

Lasta perhettä kohden	Perheitä	Lasta perhettä kohden	Perheitä
2	313 (340)	7	40 (49)
3	149 (144)	8	12 (10)
4	759 (771)	9	5 (—)
5	346 (350)	10	— (2)
6	137 (117)	11	1 (—)
		Yhteensä 1 762 (1 783)	

Perhelisää saaneista oli 1 202 (1 198) varsinaista suurperhettä, 433 (461) leskien ja 127 (124) työkyvyttömiä perhettä.

Ammatin mukaan jakaantuivat perhelisän saajat seuraavasti:

Valtion, kunnan tai seurakunnan viran- ja toimenhaltijoita	188 (277)
Itsenäisiä liikkeen harjoittajia ym. yrittäjiä	64 (76)
Liike- ja varastoapulaisia	120 (138)
Autonkuljettajia	80 (75)
Työnjohtotasemassa olevia	39 (36)
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	697 (713)
Muita työntekijöitä	397 (279)
Leskiä, työkyvyttömiä ja muita ilman ammattia	177 (189)
Yhteensä 1 762 (1 783)	

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisämäärästä 11 267 000 (11 154 000) mk:sta jaettiin suurille perheille 7 545 000 (7 287 000), leskiperheille 2 594 000 (2 747 000) ja työkyvyttömiä perheille 1 128 000 (1 120 000) mk.

Perhelisän saajat hankkivat itse suuren osan haluamiaan tavaroita esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen perhelisätoimistoon. Myöskin suoraan eri liikkeisiin annettiin osto-osoituksia entistä enemmän. Useat liikkeet antoivat perhelisäperheille tavaraa alennuksella.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 467 000 (301 500) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 5 534 000 (5 721 300) mk, huonekaluihin 594 500 (503 150) mk, vaatetukseen 4 182 500 (4 166 300) mk, astioihin ja taloustarvikkeisiin 260 000 (212 900) mk, ompelu- ja pesukoneisiin 160 000 (174 000) mk, kotieläimiin 8 000 (—) mk ja muihin luontoissuorituksiin 61 000 (70 850) mk.

Perhelisän hakijoitten luo tehtiin vuoden kuluessa 3 586 (3 447) kotikäyntiä, jolloin tarkkailijat tutustuivat perheitten taloudellisiin ja terveydellisiin olosuhteisiin ja neuvottelivat perhelisän tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä ja perheissä esiintyvistä ongelmista.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 1 885 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 023 lasta (edellisenä vuonna 906), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 2 908 (2 649) lasta. Näistä oli 2 585 turvatonta ja 313 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 10 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 1 843 eli 63,4 % ja aviottomia 1 065 eli 36,6 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhte-

luvut 61.7 ja 38.3 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 77.4 ja 22.6. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 1 326:lla eli 72.0 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 431:llä eli 23.4 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 86 eli 4.6 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 557:llä eli 52.3 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 460:llä eli 43.2 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 48:lla eli 4.5 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 2 310 eli 80.9 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 40 ja muualla Uudenmaan läänissä 68, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 437 eli 15.3 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikkaoikeus oli 2 091:llä eli 71.9 %:lla Helsingissä, 20:llä kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 26:lla muualla Uudenmaan läänissä. Vain 142:lla oli kotipaikkaoikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 176 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, ryhmitettiin heidät vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ym. ammattityöntekijäin lapsia 1 291 eli 44.4 %, muiden työntekijäin 417 eli 14.3 %, palvelijoiden 251 eli 8.6 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 172 eli 5.9 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 432 eli 14.9 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 108 eli 3.7 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, että edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 553:ssa eli 19.0 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 246 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 307 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2 307:ssä eli 79.3 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 318 eli 10.9 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskkyky, 255:ltä eli 8.8 %:lta oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 228 lasta eli 7.8 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 553 lapsen, 19.0 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 170 tapauksessa, 5.9 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 2 613:lla eli 89.9 %:lla suomi, 271:llä eli 9.3 %:lla ruotsi ja 24:llä eli 0.8 %:lla jokin muu kieli.

Lastensuojelutyön rahoitus

Menot. Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1953 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 372 871 279 mk jakaantuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastensuojelulautakunta	35 498 949
Lastenkodit	46 452 604
Sofianlehdon vastaanottokoti	71 858 585
Toivolän oppilaskoti	21 428 413
Reijolan nuorisokoti	4 174 452
Koulukodit	33 616 156
Apulastentarha Aula	4 045 810
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	94 038 300
Suojelukasvatuksen alaisten hoidokkien sijoitus valtion laitoksiin ja yksityishoitoon	5 041 293
Palkkiot suojelukasvatusosaston ohjauksen alaisille yksityisille valvojille sekä valvottavien tilapäiset avustukset	449 348
Tuberkuloottisten lasten erikoishoito	7 003 424
Vajaakkyisten lasten erikoishoito ja -opetus	6 256 028
Lasten kesävirkestys	6 030 836
Lastenvalvojan käyttövarat	479 680

	Mk
Lasten hampaiden hoito	62 400
Matkakulut	614 168
Suojelukasvatuksessa olevien siirrot sekä alaikäisten lähettäminen kotikun- tiinsa	128 453
Lastenhuoltolaitosten maatilat	22 810 293
Yksityisille lastenhuoltoyhdistyksille myönnetyt avustukset	3 780 000
Kaupungin ja yksityisten yhdistysten lastensuojelutyöhön kaupunginhalli- tuksen päätöksellä myönnettyt varat	9 102 087
Yhteensä	372 871 279

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mainittujen lasten-
huoltolaitosten rakennus- ja korjauskustannuksia seuraavat määrät:

	Mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	5 512 783
Metsäkummun tarkkailukoti	977 679
Hyvösen lastenkoti	1 253 229
Malmin lastenkoti	2 354 487
Toivolän oppilaskoti	3 770 306
Reijolan nuorisokoti	456 573
Kullatorpan lastenkoti	1 342 342
Nukarin lastenkoti	1 516 651
Apulastentarha Aula	198 335
Lemmilän vastaanottokoti	74 960
Ryttylän koulukoti	3 704 172
Toivoniemen koulukoti	1 103 034
Yhteensä	22 264 551

Tulot. Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1953 117 122 708 mk:aan
jakaantuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastenhoidosta saatu korvaus	
Valtiolta	14 940 098
Vierailta kunnilta	10 753 982
Yksityisiltä korvausvelvollisilta	40 811 604
Huoltolaitosten valtionapu	66 505 684
Huoltolaitosten tulot	21 368 175
Huoltolaitosten tulot	2 485 261
Maatilojen tilittämät tulot	
Ryttylän tila	7 600 631
Toivoniemen tila	3 744 094
Toivolän tila	4 314 622
Bengtsärin tila	1 031 423
Laitosten henkilökunnan suorittama luontoisetujen korvaus ..	16 690 770
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto	10 062 818
	10 000
Yhteensä	117 122 708

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainittujen kustannusten yhteissummasta
395 135 830 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittavaksi nettomenoksi 278 013 122 mk eli
39 394 666 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Huoltolaitosten tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa otettiin huomioon myöskin vuo-
den lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämis-
tään rakennuksista maatiloille suorittamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 526 488 mk,
Ryttylässä 3 748 432 mk ja Toivolassa 790 988 mk eli yhteensä 5 065 908 mk, joista kah-
den ensiksi mainitun laitoksen tuloihin sisältyi valtionapu, siirrettiin kaupungin kassaan
kaupungin näihin laitoksiin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suoritus-

ten sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennusten kuoletusten jälkeen maa-tilojen tilinpäätös osoitti tappiota Toivoniemen kohdalla 1 266 190 mk, Ryttylän kohdalla 943 773 mk ja Toivolan kohdalla 1 146 333 mk eli yhteensä 3 356 296 mk.

Eri laitosten nettomenot eli rakennustoimiston suorittamat korjaukset sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus bruttomenoista poisluettuna nousivat v. 1953 seuraaviin määriin:

Laitos	Kaikkiaan	Lasta ja päivää kohden	Lasta ja vuotta kohden
Sofianlehdon vastaanottokoti	67 219 305	1 016	370 683
Metsäkummun tarkkailukoti	6 316 330	1 391	507 810
Hyvösen lastenkoti	7 520 577	724	264 223
Malmin lastenkoti	7 189 246	551	201 126
Toivolan oppilaskoti	20 396 681	795	290 244
Reijolan nuorisokoti	4 035 782	516	188 468
Kullatorpan lastenkoti	7 543 862	714	260 453
Nukarin lastenkoti	8 785 658	822	299 921
Apulastentarha Aula	4 017 880	440	160 717
Lemmilän vastaanottokoti	6 140 416	1 504	548 788
Ryttylän koulukoti	27 045 993	1 342	489 965
Toivoniemen koulukoti	5 301 472	906	330 832
Yhteensä	171 513 202	912	332 811

Edellä mainitut päiväkustannukset jakaantuivat seuraavalla tavalla:

Menoerä	Kaikkiaan												
	Sofianlehto	Metsäkumpu	Hyvönen	Malmi	Toivola	Reijola	Kullatorppa	Nukari	Aula	Lemmiä	Ryttylä	Toivoniemi	
	M a r k k a a												
Palkkaukset	623	841	356	346	448	209	465	487	336	707	633	404	519
Vuokra, lämpö, valo ja käyttövoima	159	233	101	54	108	98	59	141	55	185	408	153	156
Ruokinta	109	136	101	59	118	137	89	66	28	147	114	109	102
Vaatetus, kalusto ja pesu	87	110	134	74	87	55	82	83	17	377	138	158	98
Muut menot	37	71	33	18	34	24	18	45	5	88	48	83	37
Yhteensä	1 016	1 391	724	551	795	516	714	822	440	1 504	1 342	906	912

Hintatason jatkuneesta noususta ja erinäisistä muistakin syistä johtuen kohosivat lastenhoitokustannukset edelliseen vuoteen verraten kaikissa laitoksissa yhteensä keskimäärin 88 mk kutakin hoitopäivää kohden.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 3 780 000 mk. Tästä saivat *Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osasto* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 410 000 mk; *Suomen Lastenhoitoyhdistys* äitikodin sekä kahden lastenkodin tukemiseksi 585 000 mk; *Helsingin Kaupunkilähetys* Kilon lastenkodin tukemiseksi 325 000 mk; *Pelastusarmeija* lastenkotiensa tukemiseksi 130 000 mk; *Helsingin Ensi-Koti* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 550 000 mk; *Aula Työkotien Kannatusyhdistys* vajaamielisten nuorten työkodin tukemiseksi 500 000 mk; *Helsingin Poikakotiyhdistys* poikakodin tukemiseksi 180 000 mk; *Samfundet Folkhälsan i svenska Finland* pientenlastenkodin tukemiseksi 400 000 mk; *Vankeusyhdistys* 500 000 mk ja *Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto* lisäavustuksena lasten ryhtineuvolan ylläpitämistä varten 200 000 mk.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista kaupunginhallitus myönsi lastensuojelulautakunnan esityksestä vuoden aikana seuraavat avustukset, yhteensä 9 102 087 mk: kaluston hankkimista varten Metsäkummun tarkkailukotiin 500 000 mk; Suomen Lastenhoitoyhdistys v:n 1953 vuokran suorittamista varten 779 000 mk; apurahaa 11 viranhaltijalle 25 000 mk; Puujoen perkauksen Ryttylän koulukodin tiloihin kohdistuvat kertakaikkiset maksut 6 190 mk; paloturvallisuustöitä varten Reijolan nuorisokodissa 69 579 mk; samoin Lemmilän vastaanottokodissa 74 960 mk; Helsingin Ensi Koti kertakaikkinen avustus v. 1953 suoritettavista korjaustöistä aiheutuneiden kustannusten osittaiseen peittämiseen 1 000 000 mk; samoin Suomen Lastenhoitoyhdistys 2 000 000 mk; Suomen Lastenhoitoyhdistys, kaupungilta saadun lainan v:n 1953 kuole-tuserän suorittamista varten 500 000 mk; Helsingin Diakonissalaitos Pitäjänmäen lasten-kodin v:n 1951 lastenkodin tappion peittämistä varten 120 794 mk; samoin v:n 1952 tap-pion peittämiseksi 4 026 564 mk.

Kaupungin avustusta saaneiden yksityisten lastenhuoltoyhdistysten toiminnan valvo-minen oli lähinnä lastenhuollontarkastajan ja lastenhuoltotoimiston tehtävänä.

Lastensuojelurahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitet-tuja, rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat kor-kovarat olivat 31. 12. 1953 seuraavan suuruiset:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	39 700	6 020
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 100	11 760
Lasten kesäsiirtolan rahasto	20 700	20 180
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto	60 100	16 260
L. A. Grönholmin orpolasten rahasto	10 600	670
M. Kotschackin lastenvaatusrahasto	84 000	5 780
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	62 900	10 350
Yhteensä	290 100	71 020

Kertomusvuonna myönnettiin edellä mainittujen rahastojen korkovaroista 2 avus-tusta, yhteensä 5 005 mk.